

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının 2022 Sayılı Kanun Kapsamındaki İşlemlerine Karşı Açılan Davalarda Görevli Yargı Yeri Sorunu^(*)

*The Issue of the Court of Competent Jurisdiction in the Lawsuits Related
with the Actions of Social Assistance and Solidarity Foundations According
to the Law No. 2022*

Mücahit GÜLŞEN

Hukuk Müşaviri

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Anahtar Kelimeler

*Sosyal Yardımlaşma ve
Dayanışma Vakfı,
İdari Makam,
İdari İşlem,
İcraîlik,
İdari Yargı.*

Keywords

*Social Assistance and
Solidarity Foundation,
Administrative
Authority,
Administrative Action,
Enforcement,
Administrative
Jurisdiction.*

Öz

Sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları, 5737 sayılı Vakıflar Kanunu'na göre özel hukuk tüzel kişileridir. 2022 sayılı Kanun uyarınca, engelli aylığı ve yaşlı aylığı başvuruları bu vakıflara yapılmaktadır. Sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları tarafından, aylık başvurularının kabulüne veya reddine karar verilmektedir. Bunun yanında, aylık bağlandıktan sonra yapılan incelemeler neticesinde aylıkların kesilmesi de söz konusudur.

Aylık başvurusunun reddi ve aylığın kesilmesi işlemleri, kişilerin menfaatini ihlâl eden idari işlemlerdir. Bu idari işlemlerin iptali için açılan davalarda, bir özel hukuk tüzel kişisi tarafından idari işlem tesis edilemeyeceği yönündeki yargı kararları nedeniyle sorunlar yaşanmaktadır. Hâlbuki idare hukukunda, yasalarla yetkilendirilmiş özel hukuk tüzel kişilerince de idari işlem tesis edilebileceği kabul edilmektedir. Bu makalede, aylık başvurusunun reddi ve aylığın kesilmesi işlemlerine ilişkin davalarda görevli yargı yeri konusu incelenmiştir.

Abstract

Social assistance and solidarity foundations are legal entities according to Foundations Law No. 5737. According to Law No. 2022, disability pension and elderly pension applications are made to these foundations. Social assistance and solidarity foundations decide to accept or reject the pension applications. Furthermore, as a result of the controls, the pensions can be cancelled.

Rejection of the pension application and the cancellation of the pension are administrative actions that violate the interests of the persons. In the lawsuits filed for the annulment of these administrative acts, problems arose regarding the determination of the court of competent jurisdiction in this dispute, due to the judicial decisions stating that foundations cannot take administrative action. However, in administrative law, it is accepted that administrative action can be made by foundations authorized by laws. In this article, the court of competent jurisdiction in the lawsuits regarding the rejection of the pension application and the cancellation of the pension has been studied.

^(*) Araştırma Makalesi.
Hakem denetiminden geçmiştir.

Gönderim Tarihi: 22.11.2021, Makalenin Kabul Tarihi: 24.01.2021.

GİRİŞ

Sosyal yardımlaşma ve dayanışma (SYD) vakıfları, 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu'nun 7'nci maddesine göre, bu Kanun'un amacına uygun faaliyet yürütmek ve ihtiyaç sahibi vatandaşlara nakdi ve aynı yardımda bulunmak üzere her ilde ve ilçede kurulmuştur¹.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu²'na (TMK) göre kurulan bu vakıflar, 5737 sayılı Vakıflar Kanunu'nun³ 4'üncü maddesine göre özel hukuk tüzel kişisidir⁴. SYD vakıflarının kuruluş amacı, 3294 sayılı Kanun'da belirtilmektedir. Bununla birlikte diğer kanunlarla bu vakıflara çeşitli görevler verilmiştir.

2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun'un⁵ 1'inci ve 2'nci maddelerine göre, SYD vakıfları tarafından muhtaç olduğuna karar verilenlere engelli aylıkları ve yaşlı aylıkları bağlanmaktadır. 2022 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesine göre, bu aylıkların bağlanması amacıyla SYD vakıflarına yazılı olarak başvuru yapılması gerekmektedir. Bu vakıflar tarafından başvurusu kabul edilen kişilere, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı⁶ tarafından aylıklar ödenmektedir. 2020 yılında engelli aylığı, engelli yakını aylığı veya yaşlı aylığı ödenen kişi sayısı 1.545.418 olmuştur⁷.

2022 sayılı Kanun'un uygulama yönetmeliği olan 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşları ile Engelli ve Muhtaç Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Yönetmelik'in⁸ (Yönetmelik) 8'inci maddesine göre, söz konusu aylık başvurularının kabulüne veya reddine, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarının yönetim organı olan mütevelli heyeti tarafından karar verilmektedir. Bahse konu Yönetmelik'in 10'uncu maddesinin 3'üncü fıkrasına göre mütevelli heyetinin verdiği kararlara yapılacak itirazlar da yine aynı mütevelli heyeti tarafından değerlendirilmektedir. Bunun yanında, ödenmekte olan aylıkların kesilmesi de söz konusudur. Yönetmelik'in 11'inci maddesinin 2'nci fıkrasında, aylıkların kesileceği durumlar sayılmıştır.

2022 sayılı Kanun kapsamında ödenen engelli aylıkları, engelli yakını aylıkları ve yaşlı aylıkları ile ilgili olarak başvurunun kabulü, başvurunun reddi veya aylığın kesilmesi hususlarında sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları tarafından işlem tesis edilmektedir. Bu işlemlerden aylık başvurusunun reddi ile aylığın kesilmesi işlemleri, kişilerin menfaatini ihlâl eden ve bir davaya konu olabilecek işlemlerdir.

Daha öncesinde idari yargıda görülen bu uyuşmazlıkların çözümünde Uyuşmazlık Mahkemesinin T. 08.07.2019, E. 2019/279, K. 2019/422 sayılı kararı ile adli yargının görevli olduğuna karar verilmesi bazı sorunlara yol açmıştır. Bu çalışmada, bir özel hukuk tüzel kişisi olan sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları tarafından tesis edilen bu işlemlerin iptali amacıyla hangi yargı yerinde dava açılacağı konusu incelenecektir.

¹ 14.06.1986 tarihli ve 19134 sayılı Resmî Gazete.

² 08.12.2001 tarihli ve 24607 sayılı Resmî Gazete.

³ 27.02.2008 tarihli ve 26800 sayılı Resmî Gazete.

⁴ 21.07.2017 tarihli ve 30130 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan, Yargıtay İçtihadı Birleştirme Hukuk Genel Kurulunun T. 09.06.2017, E. 2016/3, K. 2017/4 sayılı kararında, 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu ile kurulan sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarının özel hukuk tüzel kişiliğine sahip olduğu ve (mülga) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı oldukları ifade edilmiştir.

⁵ 10.07.1976 tarihli ve 15642 sayılı Resmî Gazete.

⁶ 2022 sayılı Kanunda, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ifadesi yer almakta olup 09.07.2018 tarihli ve 30473 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 703 sayılı KHK ile bu Bakanlık kapatılmış ve Bakanlığın görevleri 10.07.2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi uyarınca Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yürütülmektedir.

⁷ Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2021 Yılı Performans Programı, s. 131-132.

(<https://www.aile.gov.tr/media/72689/acshb-2021-yili-performans-programi.pdf>, E.T.: 21.11.2021). 2020 yılında, 825.573 kişiye yaşlı aylığı, 346.752 engelli, 277.553 bakıma muhtaç engelli olmak üzere toplamda 624.305 kişiye engelli aylığı, 95.540 kişiye engelli yakını aylığı ödenmiştir. 2022 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesi kapsamında 163 kişiye silikozis aylığı ödenmektedir. Buna karşın silikozis aylığı için başvuru alınmadığı için bu çalışmada değinilmemiştir.

⁸ 25.01.2013 tarihli ve 28359 sayılı Resmî Gazete.

I. TÜRK HUKUKUNDA VAKIFLAR

A. Genel Olarak

Osmanlı Devleti'nde, güvenlik ile adalet hizmetleri dışındaki tüm hizmetlerin yürütülmesinde vakıflar önemli roller yerine getirmiştir. Bu çerçevede Osmanlı Devleti'nde vakıflar tarafından yürütülebilen başlıca hizmetler; eğitim hizmetleri, sağlık hizmetleri, şehircilik hizmetleri, çevre hizmetleri, sosyal hizmetler ve dini hizmetlerdir⁹. Bu hizmetleri sunmak için vakfedenler tarafından vakfin amacına harcanması için gelirler ve servetler tahsis edilmiş ve bunun sonucunda binlerce vakıf kurulmuştur¹⁰.

Günümüzde de önemli hizmetler yerine getiren vakıflar, belirli bir amacı gerçekleştirmek üzere Kanun'daki şekil kurallarına uygun olarak özgülenmiş mal topluluğu olup kurum mahiyetinde bir tüzel kişi türüdür. 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'nde¹¹, 13.07.1967 tarihli ve 903 sayılı Kanun ile değişiklik yapıncaya kadar "tesis" terimi "vakıf" terimi yerine kullanılmıştır. Bu değişiklikte birlikte daha eski bir terim olan ve Osmanlı Devleti'nde kullanılan vakıf terimi yeniden mevzuatta yer almıştır¹².

TMK'nın 101'inci maddesine göre gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal toplulukları olan vakıflar, 5737 sayılı Vakıflar Kanunu'nun 4'üncü maddesine göre özel hukuk tüzel kişiliğine sahiptir¹³. Vakıflar Kanunu, vakıfları beşe ayırmaktadır. Kanunda vakıflar; mazbut, mülhak, cemaat ve esnaf vakıfları ile yeni vakıflar olarak düzenlenmiştir.

Mazbut vakıflar, kısaca, Vakıflar Genel Müdürlüğüne yönetilen vakıflardır. Mülhak vakıflar, mülga Türk Kanunu Medenisi'nin yürürlük tarihinden, yani 04.10.1926 tarihinden önce kurulmuş ve yönetimi vakfedenlerin soyundan gelenlere şart edilmiş vakıflardır. Cemaat vakfı, vakfiyeleri¹⁴ olup olmadığına bakılmaksızın 05.06.1935 tarihli ve 2762 sayılı Vakıflar Kanunu¹⁵ gereğince tüzel kişilik kazanmış, mensupları Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan Türkiye'deki gayrimüslim cemaatlere ait vakıflardır. Esnaf vakıfları, 2762 sayılı Vakıflar Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 13.06.1935 tarihinden önce kurulmuş ve esnafın seçtiği yönetim kurulu tarafından yönetilen vakıflardır. Yeni vakıf ise mülga 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi ile TMK hükümlerine göre kurulan vakıflardır. Ancak yeni vakıf tanımında, vakfin kurulduğu dönem dışında, vakfin bir özelliğine ve faaliyet alanına ilişkin bir bilgiye verilmemektedir¹⁶.

Vakıflar Kanunu dışında, TMK'da adı geçen vakıflar da bulunmaktadır. TMK'nın 117'nci maddesinin 3'üncü fıkrasında ve 520'nci maddesinin 2'nci fıkrasına göre kamuya yararlı vakıflar, gelirlerinin yarısı veya daha fazlasını kamu hizmeti niteliğindeki işler için ayıran vakıflardır¹⁷. Kamuya yararlı vakıf ifadesinden vergi muafiyeti tanınmış vakıflar kastedilmektedir¹⁸.

TMK'nın 110'uncu maddesinde düzenlenen, çalışanlara ve işçilere yardım vakıflarının kurulmasında, iş yerinin personeline, nakit yardımı, konut desteği, emeklilik ödemesi, sağlık desteği gibi menfaatlerin sağlanması amaçlanmaktadır¹⁹.

⁹ ÖĞÜZ, Mehmet Tufan: *Türk Hukukunda Vakıf Tüzel Kişiliğinin Hukuki Esasları*, Beşir Kitabevi, İstanbul, 2007, s. 6.

¹⁰ AKİPEK, Jale / AKINTÜRK, Turgut / ATEŞ, Derya: *Türk Medeni Hukuku, 1. Cilt*, 16. Baskı, Beta Basım Yayın, İstanbul, 2020, s. 666.

¹¹ 04.04.1926 tarihli ve 339 sayılı Resmî Gazete.

¹² AKİPEK / AKINTÜRK / ATEŞ, s. 664-665.

¹³ OĞUZMAN, Kemal / SELİÇİ, Özer / OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe: *Kişiler Hukuku Gerçek ve Tüzel Kişiler*, 17. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2018, s. 390.

¹⁴ 5737 sayılı Vakıflar Kanunu'nun 3'üncü maddesine göre vakfiye; mazbut, mülhak ve cemaat vakıflarının malvarlığını, vakıf şartlarını ve vakfedenin isteklerini içeren belgelerdir.

¹⁵ 13.06.1935 tarihli ve 3027 sayılı Resmî Gazete.

¹⁶ OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY-ÖZDEMİR, s. 391.

¹⁷ AKİPEK / AKINTÜRK / ATEŞ, s. 677.

¹⁸ OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY-ÖZDEMİR, s. 391.

¹⁹ EM, Ali: *Türk Hukuk Sisteminde Vakıflar*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2006, s. 18.

TMK'nın 372'nci maddesinde tanımı yapılan aile vakıflarının ise diğer vakıflardan tek farklı olduğu husus vakfın amacıdır ve bu amaç doğrudan TMK'da belirtilmiştir. Aile vakıfları, “*aile bireyle-
rinin eğitim ve öğrenimleri, donanım ve desteklenmeleri ve bunlara benzer amaçların gerektirdiği
harcamaların yapılması için*” kurulabilir²⁰.

Vakıf türlerinden çalışmanın konusu olan SYD vakıfları, ilk olarak 1986 yılında, 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'ne ve bu Kanun'u yürürlükten kaldıran TMK hükümlerine göre kurulmaları nedeni-
yle “yeni vakıf” statüsündedir. Yeni vakıflar, TMK hükümleri çerçevesinde faaliyet yürütmekte olup
bu vakıfların yönetim organı vakıf senetlerine göre oluşturulur²¹.

1982 Anayasası'nın 33'üncü maddesinin 1'inci ve 7'nci fıkraları birlikte göz önüne alındığında herkes,
önceden izin almaksızın vakıf kurma hürriyetine sahip olduğu görülmektedir. Bu durumda
hem gerçek kişilerin hem de tüzel kişilerin vakıf kurması mümkündür²².

Vakıfların tüzel kişilik kazanması ise TMK'nın 102'nci maddesi uyarınca, kurulan vakfın yerleşim
yerindeki asliye hukuk mahkemesinde tutulan sicile tescil edilmesi ile sağlanır. Yine aynı madde-
ye göre vakıf kurma iradesi, resmî senetle veya ölüme bağlı tasarrufla açıklanır. Tesciline karar verilen
vakıf, TMK'nın 104'üncü maddesi gereğince ayrıca Vakıflar Genel Müdürlüğünde tutulan merkezi
sicile kaydedilir²³.

Resmi senetle vakıf kurma iradesinin açıklandığı durumlarda, vakıf senedinde²⁴ vakfın adı, amacı,
bu amaca özgülünen mal ve haklar, vakfın örgütlenme ve yönetim şekli ile yerleşim yeri gösterilmesi
TMK'nın 106'ncı maddesi ile zorunlu tutulmuştur.

Vakıfların yönetilmesini ve karar almasını sağlamak amacıyla vakfın bir yönetim organının bu-
lunması, yasalar ile zorunlu hale getirilmiştir. TMK'da ve Vakıflar Kanunu'nda, vakıf organlarından
sadece yönetim organı açıkça ifade edilmiştir²⁵. Bunun yanında, vakfın amacının gerçekleştirilmesinde
yarar sağlayacak ise vakıfların diğer organları oluşturulabilir. Vakfeden, vakıf senedinde gerekli gör-
düğü bu diğer organları gösterebilir. Genel kurul, denetim kurulu, danışma kurulu, diğer organlara
örnek olarak sayılabilir²⁶.

Vakıfların gelirlerini, taşınmazlarını ve diğer varlıklarını senette belirtilen amaca uygun olarak tas-
arruf edip etmedikleri, Vakıflar Genel Müdürlüğünce ve vakıfların ilişkili olduğu kuruluşlarca denet-
lenir. Vakıfların kuruluşlarca ilişkisi genel olarak bir kanun hükmüyle kurulduğu için, bu kuruluşların
denetim yetkisinin çerçevesi olan ilgili kanunda belirtilir²⁷.

TMK'nın 117'nci maddesinin 3'üncü fıkrasında, kamuya yararlı veya özel kanunlarla kurulan va-
kıflar hakkındaki özel hükümleri saklı tutulmuş olup özel kanunla kurulan ve kamu hizmeti niteliğinde
işler yapan sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarını ayrıca incelemek gerekmektedir.

B. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları

SYD vakıfları, 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu'nun 7'nci mad-
desi uyarınca illerde ve ilçelerde kurulmaktadır. Günümüzde 922 ilçede ve 81 ilde toplam 1003 adet

²⁰ OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY-ÖZDEMİR, s. 398.

²¹ SEROZAN, Rona: *Medeni Hukuk Genel Bölüm Kişiler Hukuku*, 8. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2018, s. 514.

²² ÖĞÜZ, s. 15.

²³ SEROZAN, s. 514.

²⁴ Vakıflar Kanunu'nun 3'üncü maddesine göre vakıf senedi, “*Mülga 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi ile 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre kurulan vakıfların, malvarlığını ve vakıf şartlarını içeren belgeyi, ifade eder.*” şeklinde tanımlanmıştır.

²⁵ AYKUL, Ömer: *Yeni Vakıflar Hukuku*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013, s. 105.

²⁶ AYKUL, s. 92.

²⁷ AKİPEK / AKINTÜRK / ATEŞ, s. 692.

SYD vakfı bulunmakta olup yeni bir il veya ilçe kurulması halinde, o yerde bir de SYD vakfı kurulması gerekmektedir²⁸.

SYD vakıfları, temel olarak, herhangi bir sosyal güvencesi olmayan muhtaç vatandaşlara yardım yapmak ve yoksullukla mücadele amacıyla kurulmuştur. Örneğin, küçük bir destek²⁹ ile topluma faydalı hale gelmesi mümkün olan kişilere yardım yaparak yoksullukla mücadele etmek, bu vakıfların görevleri arasındadır. Bu destek, proje desteği olarak nakdi bir ödeme şeklinde de olabilir. Bir berbere tıraş makinesi yardımı veya bir terziye dikiş makinesi yardımı gibi aynı yardım şeklinde de olabilmektedir.

3294 sayılı Kanun'a göre bu vakıfların kuruluş amacı şunlardır³⁰:

- Sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi olmayan ve bu kuruluşlardan aylık ve gelir almayan muhtaç vatandaşlara nakdi ve aynı yardımda bulunmak,
- Geçici olarak küçük bir yardım veya eğitim ve öğretim imkânı sağlanması halinde topluma faydalı hale getirilecek, üretken duruma geçirilebilecek kişilere yardımda bulunmak,
- Her türlü acil durum ve afetten zarar görenlere yardımda bulunmak,
- Şehit yakınları ile gazilere yardımda bulunmak,
- Sosyal adaleti pekiştirici tedbirler olarak sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmek ve gelir dağılımının adil olmasını sağlamaya yönelik çalışmalar yapmak.

3294 sayılı Kanun dışında diğer kanunlarla da bu vakıflara çeşitli görevler verilmektedir. Örneğin, 2022 sayılı Kanun ile engelli aylığı ve yaşlı aylığı başvurularının alınması ve değerlendirilmesi veya 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nun³¹ ek 7'nci maddesi gereğince engellilerin evde bakımına destek için yapılacak sosyal yardımlara ilişkin iş ve işlemler, SYD vakıflarına kanunla verilen görevler arasındadır.

SYD vakıflarının faaliyetlerini yürütmek için ihtiyaç duyduğu finansman, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik fonundan karşılanır. Bu vakıfların diğer gelir kaynakları, iktisadi işletmesi bulunan vakıflarda iktisadi işletme gelirleri ve doğrudan bu vakıflara yapılan bağış ve yardımlardır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nun gelirleri ise 3294 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinde sayılmış olup bunlar; Cumhurbaşkanı kararıyla başka fonlardan aktarılan kaynaklar, genel bütçeden aktarılan pay, trafik para cezası hasılatının yarısı, RTÜK reklam gelirlerinin %15'i, bağış ve yardımlardır. Ayrıca, 4842 sayılı Kanun'un³² 38'inci maddesine göre, gelir ve kurumlar vergisi tahsilat toplamı üzerinden %2,8'i de bu Fon'un gelirleri arasındadır.

SYD vakıflarının yönetim organı, 3294 sayılı Kanun ile belirlenmiştir. Bu Kanun'un 7'nci maddesinin 2'nci fıkrasına göre mülki idare amirleri vakfın doğal başkanıdır. Diğer bir ifade ile ilçe vakıflarının başkanı kaymakam, il vakıflarının başkanı validir. Vakfın yönetim organı ise vakfın mütevelli heyetidir. Mütevelli heyeti, belediye başkanı, il veya ilçedeki bazı kurum temsilcileri -defterdar, milli eğitim müdürü, sağlık müdür vb. gibi- ile muhtarı temsilen bir muhtar, sivil toplum kuruluşu temsilcisi ve hayırsever vatandaşlardan oluşmaktadır. Bu düzenlemeye göre mütevelli heyetinde resmi görevliler yanında sivil kişiler de görev yapmaktadır.

²⁸ Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları (<https://www.aile.gov.tr/sygm/genel-mudurluk/sosyal-yardimlasma-ve-dayanisma-vakiflari/>, E.T.: 10.11.2021).

²⁹ 3294 sayılı Kanun'un 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasında "küçük bir yardım" ifadesi kullanılmakta olup uygulamada bu desteğe "iş kurma desteği" denilmektedir. Bu destek, genel olarak faizsiz bir kredi türü olup girişimcilere ve küçük işletmelere verilen nakdi veya aynı yardımları ifade eder (<https://www.aile.gov.tr/sss/sosyal-yardimlar-genel-mudurlugu/gelir-getirici-projeler/>, E.T.: 10.11.2021).

³⁰ Bu maddenin 01.12.2004 tarihli ve 5263 sayılı Kanun'un 19'uncü maddesi ile değişmeden önceki hali, "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonunda toplanan kaynağın ülke çapında ihtiyaç sahibi vatandaşlara nakdi ve aynı olarak dağıtılmak ve bu Kanunun amacına uygun faaliyet ve çalışmalarda bulunmak üzere her il ve ilçede Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma vakıfları kurulur." şeklindedir.

³¹ 27.05.1983 tarihli ve 18059 sayılı Resmî Gazete.

³² 4842 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (24.04.2003 tarihli ve 25088 sayılı Resmî Gazete).

5737 sayılı Vakıflar Kanunu'nun 33'üncü maddesine göre vakıfların denetimi, vakfın yapacağı iç denetim veya bağımsız denetim kuruluşlarına yaptıracağı denetim dışında, Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yapılır. Buna ek olarak, 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin³³ 73'üncü maddesinin 1. fıkrasının (ç) bendine göre Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü, SYD vakıflarının harcamalarını, iş ve işlemlerini araştırmak, incelemek, izlemek ve denetlemek yetkisine sahiptir.

Vakıflar Kanunu'na göre yeni vakıfların yönetim organı vakıf senedine³⁴ göre oluşturulur ve vakfın amacı vakıf senedinde belirtilir. Yeni vakıf statüsünde olan SYD vakıflarının yönetim organı ve amacı, 3294 sayılı Kanun'da ve Vakıflara Kanunu'na uygun olarak hazırlanan vakıf senedinde yer almaktadır.

SYD vakıfları, özel hukuk tüzel kişisi olmaları sebebiyle özel hukuk alanında işlem ve eylem yapmaktadırlar. Buna karşın, 2022 sayılı Kanun gibi bazı yasal düzenlemelerle bu vakıflara kamu hukuku alanında da işlem ve eylem yapabilme yetkisi verilmiştir³⁵.

II. SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARININ 2022 SAYILI KANUN KAPSAMINDAKİ İŞLEMLERİ

2022 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesine göre engelli aylığı ve yaşlı aylığı³⁶ başvurularının, ilgili adrese dayalı nüfus kayıt sisteminde kayıtlı ikametgâhının bulunduğu³⁷ yerdeki il veya ilçe SYD vakfına yazılı olarak yapılması gerekmektedir.

SYD vakfı, Yönetmelik'in 6'ncı maddesi gereğince, ilgili hakkında sosyal inceleme yaparak başvuru formunda beyan edilen bilgiler ile merkezi veri tabanlarından yapılan sorgulamalar doğrultusunda elde edilen bilgilerin doğrulanmasını ve engelli veya yaşlının yaşadığı hanenin genel durumunu yerinde tespit eder³⁸.

2022 sayılı Kanun'un 1'inci ve 2'nci maddelerine göre engelli ve yaşlı aylıklarının bağlanabilmesi için ilgili SYD vakfı tarafından "muhtaçlık kararı" verilmesi gerekmektedir. SYD vakfı tarafından yapılan inceleme sonucunda ilgilinin muhtaç olduğuna karar verilmesi halinde, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından ilgiliye ödeme yapılabilir. Burada, Bakanlığın yetkisinin bağlı yetki³⁹ olduğu görülmektedir. Çünkü Bakanlığın aylık ödeme yetkisi öncelikle, vakıf tarafından verilmiş bir muhtaçlık kararı olmasına bağlanmıştır. Buna karşın SYD vakfı tarafından yapılan inceleme sonucunda elde edilen verilere göre ilgilinin muhtaç olmadığına karar verilmesi halinde aylık başvurusu reddedilmekte ve bu durum yine 2022 sayılı Kanun'un 8'inci maddesinin 2'nci fıkrası gereğince başvurucuya bildirilmektedir.

Yine Kanun'un 8'inci maddesinin 1'inci fıkrasına göre SYD vakfı, başvuranların kendilerinin ve başvuruculara karşı nafaka yükümlülüğü bulunanların mali ve sosyal durumlarını araştırabilir. Bu araştırma esnasında SYD vakıfları, her türlü bilgi ve belgeye ulaşmaya yetkili kılınmıştır. Bununla amaçlanan gerçe-

³³ 10.07.2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete.

³⁴ Vakıflar Kanunu'nun 3'üncü maddesine göre vakıf senedi, "Mülga 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi ile 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre kurulan vakıfların, malvarlığını ve vakıf şartlarını içeren belgeyi" ifade eder.

³⁵ İSBİR, Kevser Begüm: *Kamu Tüzel Kişiliği*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2017, s. 578.

³⁶ Bu aylıklar, 2022 sayılı Kanun'un 1'inci maddesindeki yaşlı aylığı katsayısı ile 2'nci maddesindeki engelli aylıkları katsayılarının, memur aylık katsayısı ile çarpılması ile hesaplanmaktadır. 2021 yılı (Temmuz) ikinci dönem için memur aylık katsayısı, 0,179797 olarak açıklanmıştır. Hazine ve Maliye Bakanlığının, 07.07.2021 tarihli ve 7 Sıra No.lu Mali ve Sosyal Haklara İlişkin Genelgesi, (<https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2021/07/Mali-Ve-Sosyal-Haklar-Temmuz.pdf>, E.T.: 01.10.2021). Bu durumda, yaşlı aylığı, (4.387 x 0,179797) 788,77 TL; 18 yaşından büyükler için engelli aylığı, %70 ve üzeri oranda engellilerde (4860 x 0,179797) 873,81 TL; %40-%69 oranları arasında engelli olanlarda (3.240 x 0,179797) 582,54 TL; 18 yaşından küçüklerin yakınlarına ödenecek engelli yakını aylığı ise (3.240 x 0,179797) 582,54 TL'dir.

³⁷ Yönetmelik'in 5'inci maddesinin 1'inci fıkrası şu şekildedir: "2022 sayılı Kanun uyarınca bağlanacak aylıklara ilişkin başvurular, kişilerin adrese dayalı nüfus kayıt sisteminde kayıtlı ikametgâhının bulunduğu Vakfa yapılır."

³⁸ Yönetmelik'in 5'inci maddesinin 2'nci fıkrasına göre "Sosyal inceleme ... Vakıf personeli tarafından başvuruda bulunanın ikametgâhına ve çevresine gidilmek ve hane ziyareti bilgi formu doldurulmak suretiyle gerçekleştirilir."

³⁹ "Kanun veya diğer düzenleyici işlemler ya da hukukun genel ilkelerinin yetkili idari otoritenin değerlendirme yetkisinin çerçevesini tanımladığı ve hareket serbestisinin sınırı, kapsamı ve/veya kullanılması yol veya yöntemini net, emredici, yoruma imkân tanımadan, kullanacak makamın değerlendirilmesini mümkün kalmayacak nitelikte ifade edildiği durumlarda bağlı yetkiden söz edilir." Bkz. ATAY, Ender Ethem: *İdare Hukuku*, 6. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2018, s. 519.

ğe aykırı beyanda bulunanların tespit edilmesi ve haksız olarak aylık alınmasının önlenmesidir. Bu sebeple her türlü inceleme yöntemi kullanılarak ve olabildiğince bilgi ve belgeden yararlanarak başvuru sahiplerinin muhtaçlık durumları hakkında gerçeğe en yakın duruma ulaşılması hedeflenmiştir. Gerek evrak üzerinden gerek bilgi sistemleri ile gerekse hane ziyareti ile elde ettiği verilere göre ilgilinin muhtaç olmadığını veya başvuruda kullanılan bilgi ve belgelerin gerçeği yansıtmadığının anlaşılması halinde, başvurunun reddine karar verileceği gibi ödenmekte olan aylığın kesilmesi de mümkündür.

Başvurucunun adres değişikliği ve engelli veya yaşlının sağlık raporunun süresinin dolması gibi durumlarda aylığın durdurulması işlemi de yapılabilmektedir⁴⁰. Ancak bunun sonucunda ya eksikler tamamlandığı için aylığın ödenmesine devam edilmekte ya da eksikler tamamlanmadığı için aylık kesme işlemi yapılmaktadır. Bu sebeple aylığın durdurulması işlemi, davaya konu olması açısından ayrı bir başlık altında incelenmemiştir.

Son olarak Yönetmelik'in 10'uncu maddesinin 3'üncü fıkrasına göre engelli aylığı ve yaşlı aylığı başvurularının reddi veya bu aylıkların kesilmesi işlemine ilişkin itiraz, ilgili SYD vakfına yapılmaktadır.

Bu açıklamalar çerçevesinde, 2022 sayılı Kanun kapsamında, SYD vakıfları tarafından ilgililerinin haklarını ihlâl edebilecek iki tür işlem bulunmaktadır: Aylık başvurusunun reddi ve aylığın kesilmesi.

A. Aylık Başvurularının Reddedilmesi İşlemi

İlgililer tarafından adrese dayalı kayıt sisteminde ikametgâhlarının bulunduğu yerdeki SYD vakfına aylık başvurusu yapılmasının ardından SYD vakfı tarafından yapılan araştırma sonrasında müteveli heyeti⁴¹, ilgilinin aylık başvurusunu değerlendirir ve başvurunun kabulüne veya reddine karar verir.

Aylık başvurusunun kabulüne karar verilenlere Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından aylıkları ödenmeye başlanırken, aylık başvurusunun reddine karar verilenlerin ise ilgili SYD vakfına itiraz etme ve itirazın reddi halinde ise dava açma hakları bulunmaktadır.

2022 sayılı Kanun'un 1'inci maddesinde sayılan;

- Sosyal güvenlik kuruluşlarının herhangi birisinden her ne nam altında olursa olsun bir gelir veya aylık hakkından yararlananlara,
- Uzun vadeli sigorta kolları açısından zorunlu olarak sigortalı olunması gereken bir işte çalışanlara,
- Nafaka bağlanmış veya nafaka bağlanması mümkün olanlara,
- 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu hükümlerine göre harçlık ödenenlere,

2022 sayılı Kanun kapsamında aylık bağlanamamakta olup bu şartları taşımayan kişiler tarafından yapılan başvurular reddedilmektedir. Bunun yanında, başvuru sahibinin Türk vatandaşı olması gerekmektedir. Bu şartları sağlayanlar, muhtaçlık yönünden incelenmektedir. Başvuru sahibinin kendisine ve eşine ait her türlü gelirler toplamı esas alınmak suretiyle, kişi başına düşen ortalama aylık gelir tutarı asgari ücretin aylık net tutarının 1/3'ünden fazla olanlar ile aynı tutardan fazla gelir sağlaması mümkün olan kişiler muhtaç kabul edilememekte ve kendilerine aylık bağlanamamaktadır⁴². Bu aşamada, muhtaç olmadığı tespit edilenlerin aylık başvuruları reddedilmektedir.

Aylığın türüne göre de şartlar bulunmaktadır. Örneğin, 2022 sayılı Kanun'un 1'inci maddesi uyarınca yaşlılık aylığı bağlanacaklarda, başvuru sahibinin 65 yaşını doldurmuş olması gerekmektedir. 65 yaş hesabında, yaş düzeltmelerin de dikkate alınmayacağı 2022 sayılı Kanun'da açıkça belirtilmiştir.

⁴⁰ Yönetmelik'in 11'inci maddesinin 1'inci fıkrasında göre, yaşlı aylığı ve engelli aylıkları, adres değişikliği ile süreli sağlık kurulu raporunun süresinin dolması hallerinde geçici olarak durdurulur.

⁴¹ Vakıf müteveli heyeti, vakfın karar organı olduğu için, bu karara vakfın kararı denilmesinde bir çekince bulunmamaktadır.

⁴² Anayasa Mahkemesi, engelli veya yaşlının gelirinin yanında, aynı hanede yaşayan diğer kişilerin de gelirinin esas alınarak, hanedeki ortalama gelirin hesaplanması uygulamasına ilişkin 2022 sayılı Kanun'un 2'nci maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermiştir (AYM, T. 12.11.2020, E. 2020/13, K. 2020/68).

2022 sayılı Kanun'un 2'nci maddesinde, engelli aylığı almak için başvuru şartı olarak, hak sahibinin sağlık kurulu raporu ile en az %40 oranında⁴³ engelli olduğunun kanıtlanmış olması şartı yer almaktadır. Ayrıca, engelli 18 yaşından büyük ise bir şart daha yer almakta olup bu şart, talebine rağmen Türkiye İş Kurumu tarafından işe yerleştirilememiş olmaktır.

Bu çerçevede, 2022 sayılı Kanun'da sayılan aylık başvurusu şartlarını taşımayanların aylık başvuruları SYD vakıfları tarafından reddedilmektedir.

B. Aylıkların Kesilmesi İşlemi

2022 sayılı Kanun'un 8'inci maddesinin 1'inci fıkrasına göre SYD vakıfları, gerektiğinde aylık alanlar hakkında inceleme yapmaya yetkilidir. Bunun yanında, Yönetmelik'in 6'ncı maddesinin 3'üncü fıkrasına göre aylık almaya hak kazanan kişilerin sosyal incelemeleri her yıl yenilenmektedir.

Aylık almakta olanlar hakkında yapılan incelemeler sonucunda, ilgililer tarafından aylık bağlama sürecini etkileyebilecek hataların veya eksikliklerin giderilmemesi veya aylığa hak kazanmaya esas sağlık kurulu raporu veya diğer belgelerin gerçeğine aykırı olarak düzenlendiğinin anlaşılması halinde aylık kesme işlemi yapılmaktadır. Bunun yanında, daha önce açıklanan aylık bağlama şartlarının kaybedildiğinin tespiti halinde de yine aylık kesme işlemi yapılmaktadır. Bu kararlara karşı da SYD vakıflarına itiraz edilmesi ve itirazın reddi halinde dava açılması söz konusudur.

Aylık başvurusunun reddi işlemi sadece SYD vakıfları tarafından tesis edilebilirken aylığın kesilmesi işlemi hem SYD vakıfları hem de Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yapılabilmektedir. Özellikle 2022 sayılı Kanun kapsamında, aylık alanların Sosyal Güvenlik Kurumu'nda kaydı olduğunun tespit edilmesi halinde aylıklar, Bakanlık tarafından doğrudan kesilmektedir⁴⁴.

2022 sayılı Kanun'un 8'inci maddesinin 2'nci fıkrasında "*Aylık bağlama işlemi sırasında veya aylık bağlandıktan sonra yapılacak incelemeler sonucunda, aylık bağlama kararını etkileyebilecek yanlışlık veya eksikliklerin tespit edilmesi hâlinde, bu durum ilgisine göre Vakıflara, aylık bağlanana veya bağlanacak olana ve gerektiğinde ilgili idarelere Vakıf veya Bakanlık tarafından bildirilir. Aylık bağlanmış veya bağlanacak olanlara yapılacak bildirimlerin iadeli taahhütlü posta ile gönderilmesi esastır. Aylık bağlanmış olanlarla ilgili eksikliklerin veya yanlışlıkların giderilmemesi hâlinde, tebligat tarihinden itibaren üç aylık sürenin sona erdiği tarihin içinde bulunduğu ödeme döneminin sonunda aylık kesme veya düzeltme işlemi yapılır ve fazla ödenen tutarlar geri alınır.*" denilerek özellikle aylığın kesilmesi işleminde Bakanlığın ve SYD vakıflarının yetkilerinin bulunduğu açıkça belirtilmiştir.

III. SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARININ AYLIK BAŞVURUSUNUN REDDİ VE AYLIĞIN KESİLMESİ İŞLEMLERİNİN HUKUKİ NİTELENDİRİLMESİ

Doktrindeki ve yargı kararlarındaki idari işlem tanımlarının ortak noktaları esas alındığında idari işlem; kişilerin kendilerini, haklarını ve yükümlülüklerini etkileyen, kamu gücü kullanılarak yapılan tek yanlı irade açıklamalarıdır. İdari işlem, idare tarafından yapılabilir. Yasama ve yargı fonksiyonu ile ilgili olmayıp idare fonksiyonuna ilişkin olarak yasama veya yargı organlarıncada idari işlem tesis edilebilir. İdare adına hareket eden özel hukuk kişileri de idare kapsamında değerlendirilmektedir⁴⁵.

Bu tanımdan çıkan sonuçlardan birisi de özel hukuk kişilerin de idari işlem tesis edilmesinin mümkün olmasıdır. Kamu hizmetlerinin sayısının ve çeşitliliğinin artması ile özel hukuk kişilerinin de

⁴³ Yönetmelik'in 2'nci maddesine göre engelli aylığına hak kazanılması için, engellinin, en az %40 oranında engelli olduğunun kanıtlanması gerekmektedir. Buna ek olarak, engelli aylıkları %40 ila %69 arası engelli olanlara farklı tutarda; %70 ve üzeri oranda engelli olanlara farklı tutarda ödenmektedir. Ayrıca, bu Yönetmelik'in 5'inci maddesine göre engellinin 18 yaşından küçük olması halinde ödenen aylığa "engelli yakını aylığı" denilmekte olup bu aylık, engellinin veli ya da vasisine ödenmektedir.

⁴⁴ Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü, Sıkça Sorulan Sorular, 2022 aylıkları, 75'inci soru (<https://www.aile.gov.tr/sss/sosyal-yardimlar-genel-mudurlugu/2022-kanun-kapsaminda-yurutulen-ayliklar/>), E.T.: 10.11.2021).

⁴⁵ AKYILMAZ, Bahtiyar / SEZGİNER, Murat / KAYA, Cemil: *Türk İdare Hukuku*, Yenilenmiş 9. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2018, (*Türk İdare Hukuku*), s. 302.

kamu gücü kullanmak suretiyle idari işlem tesis edebilmelerine yasalar ile imkân verilmiştir. Bu özel hukuk kişileri, kamu gücü ayrıcalıklarından yararlanarak tek yanlı irade açıklamaları yapabilmektedirler⁴⁶. Dolayısıyla idari işlemlerin tesisinde idari makam kavramı, kamu kurum ve kuruluşları ile mevzuat ile yetkilendirilmiş özel hukuk tüzel kişilerini kapsamaktadır⁴⁷.

Bu çerçevede değerlendirme yapıldığında, özel hukuk tüzel kişisi olan SYD vakıfları tarafından 2022 sayılı Kanun uyarınca tesis edilen, ilgililerin hukuki durumlarını etkileyen tek yanlı irade açıklamaları olan aylık başvurusunun reddi ve aylığın kesilmesi işlemleri idari işlemlerdir.

Danıştayın “*İdari makamların kamu gücü ve kamu kudreti kullanarak idare işlevine ilişkin olarak tesis ettikleri, muhatapları yönünden çeşitli hak ve/veya yükümlülükler doğuran tek yanlı irade açıklamalarıdır*” şeklindeki tanımını değerlendirdiğimizde de idari işlemin unsurları; “idari makamlarca yapılmış olma”, “tek yanlı olma” ve “icrailik niteliğini taşıma”dır⁴⁸. Bu tanımda yer alan “idari makamlarca yapılmış olma” şartının idari yargı yerlerinin, özel hukuk tüzel kişilerinin idari işlem tesis edemeyeceği yönündeki hatalı kararlarına neden olduğu görülmektedir. Buna karşın idari makam kavramı, sadece idari teşkilatı kasteden bir ifade olmayıp idare işlevine ilişkin eylem ve işlemlerde bulunan kamu idareleri yanında özel hukuk tüzel kişilerini de kapsamaktadır⁴⁹. Bu sebeple, yasanın verdiği yetkiyle hareket eden özel hukuk tüzel kişilerin idari işlem tesis edilebileceği idare hukukunda kabul edilmektedir. Bu şekilde idari işlem tesis edebilen özel hukuk tüzel kişileri idari makam kavramına dâhildir⁵⁰. Bu bağlamda, SYD vakıflarının da idare işlevine ilişkin işlemlerinin idari işlem olarak kabul edilmesi gerekmektedir⁵¹.

Günümüzde kamu gücü kavramı, “emredici güç” anlamında kullanılmamakta; idari makamlara özel hukukta öngörülme ayrıcalıklarının verilmesi halinde, kamu gücünün kullandığı kabul edilmektedir. Bu bağlamda, SYD vakıflarının aylıklarla ilgili işlemlerinin kamu gücü kullanma açısından değerlendirilmesi halinde de icrai işlem yapabilme ayrıcalığı kapsamında işlem tesis edebilen SYD vakıflarının kamu gücü kullandığı söylenebilir ve kamu gücü kullanılması sebebiyle bu işlemlerin idare hukuku alanında olduğu kabul edilebilir⁵².

İptal davasının konusunu oluşturması açısından ise idari işlem, idarenin idare hukuku alanında kamu gücü kullanarak yaptıkları tek yanlı irade açıklamalarıdır. Bu tanıma göre idari işlem, kişilerin menfaatine uygun da olabilmektedir, kişilerin menfaatini ihlâl edici nitelikte de olabilmektedir⁵³. Bu kapsamda, SYD vakıflarının aylık başvurusunun reddi ve aylığın kesilmesi işlemleri, idari yargıdaki iptal davasına konu olabilecek menfaati ihlâl eden idari işlemlerdir.

IV. SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARININ, AYLIK BAŞVURUSUNUN REDDİ VE AYLIĞIN KESİLMESİ İŞLEMLERİNİN İPTALİ DAVALARINDA GÖREVLİ YARGI YERİ

2577 sayılı İdari Yargılama Usûlü Kanunu’nun (İYUK)⁵⁴ 2’nci maddesine göre, iptal davalarının menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılacağı dikkate alındığında, SYD vakıfları tarafından 2022

⁴⁶ CANDAN, Turgut: *Açıklamalı İdari Yargılama Usûlü Kanunu*, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012, s. 73; YILMAZ, Dilşat: *İdari İşlemin İcraîlik Özelliği*, Astana Yayınları, Ankara, 2014, (İcraîlik Özelliği), s. 18.

⁴⁷ ATAY, s. 426.

⁴⁸ Danıştay, İDDK., T. 18.02.2016, E. 2014/5338, K. 2016/349.

⁴⁹ DEVOLVÉ, Pierre: *L’Acte Administratif*, Sirey, Paris, 1983, s. 19’dan aktaran ERKUT, Celal: *İptal Davasının Konusunu Oluşturma Bakımından İdari İşlemin Kimliği*, Tıpkı Basım, Danıştay Matbaası, 2015, s. 76.

⁵⁰ ATAY, s. 418.

⁵¹ Danıştay, 12. D., T. 13.03.2014, E. 2013/6822, K. 2014/1612 sayılı kararında, “*Bilindiği üzere, idari makamlar dışındaki organlar tarafından yapılan bazı işlemlerin idari işlemler olarak kabul edilmeleri, idare işlevinin yapısal anlamda idarenin dışında kalan organlarca da yürütülebilen bir faaliyet olmasından kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda, bu faaliyetin yürütülmesini sağlayan işlemlerin gördükleri işlev açısından idari işlemler olarak nitelendirilmesinde işlevsel ölçütten yararlanılması zorunludur.*” denilmiş ve sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları tarafından tesis edilen bir idari işlemin, iptal davasına konu olması gerektiğini “idare işlevi” kavramı ile açıklamaya çalışmış fakat Danıştay, SYD vakıflarını bu kararda da idari makam olarak kabul etmemiştir.

⁵² GÖZLER, Kemal / KAPLAN, Gürsel: *İdare Hukuku Dersleri*, 18. Baskı, Ekin Kitabevi, Bursa, 2016, s. 50.

⁵³ AKYILMAZ / SEZGİNER / KAYA, *Türk İdare Hukuku*, s. 300.

⁵⁴ 20.01.1982 tarihli ve 17580 sayılı Resmî Gazete.

sayılı Kanun kapsamında kişilerin menfaatlerini ihlâl eden iki işlem olduğu ve bu işlemlerin aylık başvurusunun reddi işlemi ve aylık almakta olanların aylığının kesilmesi işlemi olduğu anlaşılmaktadır. Bu işlemlere karşı yapılacak itiraz da Yönetmelik'in 10'uncu maddesinin 3'üncü fıkrasına göre yine aynı SYD vakfı tarafından değerlendirilecektir. İtirazdan da sonuç alınamaması halinde uyuşmazlığa neden olan işlemin iptali için dava açılması gerekmektedir.

Danıştay, özel hukuk tüzel kişiliği bulunan SYD vakıfları tarafından tesis edilen bu işlemlerin idari işlem mahiyetinde olmadığı ve bu uyuşmazlığın özel hukuk hükümleri çerçevesinde çözümlenmesi gerektiği yönünde karar vermektedir⁵⁵. Danıştayın, bir idari işlemin ancak bir idari makam tarafından tesis edileceği yönündeki değerlendirmesinin eksik olduğu anlaşılmaktadır.

Önceki bölümlerde açıklandığı üzere idari makam kavramı, sadece idari teşkilata özgü olmayıp idare işlevine ilişkin faaliyet ve işlemlerde bulunan kamu kurumları ile özel hukuk tüzel kişilerini de kapsamaktadır ve yasalarla yetkilendirilmiş özel hukuk tüzel kişileri de idari işlem tesis edebilmektedir⁵⁶. Dolayısıyla, idari işlemin tüm unsurlarını taşıyan ve SYD vakıfları tarafından tesis edilen aylık başvurusunun reddi ve aylığın kesilmesi işlemlerine karşı açılan davalarda görevli yargı yeri idari yargıdır. Çünkü bu işlemler 2022 sayılı Kanun'a dayanılarak, başka bir ifade ile kamu gücü kullanılarak, kamu hukuku alanında tesis edilmektedir. Başvurunun reddi ve aylığın kesilmesi işlemleri tek yanlıdır ve icrai niteliktedir. Bunun yanında, bu uyuşmazlıkların, 2022 sayılı Kanun ve Yönetmelik çerçevesinde çözümlenmesi gerekmektedir.

2022 sayılı Kanun uyarınca bağlanan aylığın kesilmesine ilişkin Vezirköprü SYD Vakfının kararının iptali istemiyle açılan davalarda, Samsun 2. İdare Mahkemesi ve Vezirköprü 2. Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından verilen görevsizlik kararları üzerine uyuşmazlık UYM'ye intikal etmiştir. UYM, bu uyuşmazlıkta "... *davaya konu edilen işlemlerin, 3294 sayılı yasanın 7. maddesi kapsamında vakıf mütevellî heyeti kararı ile yapıldığı, 3294 sayılı yasa gereğince söz konusu vakıfların Medeni Kanun hükümlerine tabi olarak kurulup faaliyette bulunmalarının öngörülmesi nedeniyle ile dava konusu işlemin kamu gücü kullanılmak suretiyle tesis edildiğinin kabulünün mümkün bulunmadığı sonucuna varılmakla; davanın görüm ve çözümünde adli yargı yerinin görevli olduğuna*" karar vermiştir⁵⁷. UYM'nin bu kararındaki değerlendirme de hatalıdır. Kamu gücü kullanımı, somut bir olayda, doğrudan hukukî sonuca yönelik ve muhatabının hukuki durumunu etkileyen tek taraflı bir eylemi ifade etmektedir⁵⁸. Diğer bir ifade ile idari işlemin icrailiği, bir işlemin başka bir işleme veya onaya ihtiyaç duymaksızın ilgilileri hakkında hukuki sonuçlar doğurmasıdır ve icrai işlem yapanların kamu gücü kullandığı kabul edilmektedir⁵⁹.

SYD vakıfları, 2022 sayılı Kanun kapsamında tesis ettikleri işlemlerde kamu gücünü kullanmakta olup bu işlemler neticesinde ilgililere aylık bağlanmamakta veya ilgililerin aldıkları aylıklar kesilmekte olup bu işlemler, özel hukuk usullerine göre yapılmamaktadır⁶⁰. Bu nedenle, SYD vakıflarının 2022 sayılı Kanun kapsamında yaptıkları işlemlerde kamu gücü kullanıldığı açıktır. Diğer bir ifade ile idari makamların her işlemi idari yargının görev alanına girmediği gibi, bir özel hukuk tüzel kişisi olan SYD vakıflarının da kamu hukuku alanındaki, 2022 sayılı Kanun kapsamındaki işlemleri gibi, bazı işlemleri idari yargının görev alanına girmektedir.

İdari işlemlerden doğan uyuşmazlıklarda kural olarak görevli yargı yeri idari yargıdır. Ancak kanun ile bir konuda tesis edilen işlemlerden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözüm yeri adli yargıya bira-

⁵⁵ Danıştay, 10. D., T. 21/09/2017, E. 2017/1801, K. 2017/3706; Danıştay, 10. D., T. 14/05/2018, E. 2018/2151, K. 2018/1776.

⁵⁶ DEVOLVÉ, s. 19'dan aktaran, ERKUT, s. 76; AKYILMAZ / SEZGİNER / KAYA, *Türk İdare Hukuku*, s. 303.

⁵⁷ UYM, T. 08.07.2019, E. 2019/279, K. 2019/422.

⁵⁸ AKYILMAZ / SEZGİNER / KAYA, *Türk İdare Hukuku*, s. 309.

⁵⁹ ATAY, s. 429; YILMAZ, *İcraiye Özelliği*, s. 31.

⁶⁰ SANCAKDAR, Oğuz / US, Ender / KASAPOĞLU TURHAN, Mine / ÖNÜT, Lale Burcu: *İdare Hukuku Teorik Çalışma Kitabı*, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015, s. 336.

kılabilir. Bu durum istisnaidir⁶¹. 2022 sayılı Kanun kapsamındaki aylığın kesilmesi ve aylık başvurusunun reddi işlemlerinin adli yargının denetimine bırakılmasına ilişkin yasal bir düzenleme bulunmamaktadır. Hatta 18.06.2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun ile değişiklik yapılmadan önceki halinde İYUK'un 45'inci maddesinin 1'inci fıkrasının (g) bendinde, 2022 sayılı Kanun'la ilgili uygulamalardan doğan uyuşmazlıkların idari yargının görev alanında olduğu belirtilmektedir⁶². Buna karşın, Uyuşmazlık Mahkemesinin son yıllardaki kararları ile uyuşmazlığın çözümünün adli yargıya bırakılması, SYD vakıflarınca tesis edilen idari işlemlerin nasıl iptal edileceği sorununu da beraberinde getirmektedir. Çünkü adli yargıda, idari yargıdaki gibi bir iptal davası bulunmamaktadır.

Talep edilen hukuki korumaya göre sınıflandırılması halinde, adli yargıdaki hukuk dava türlerini tespit, eda ve inşai davalar olmak üzere üçe ayırabiliriz. Bu dava türlerinde mahkemelerce verilen kararlar, eda davalarında ve tespit davalarında açıklayıcı; inşai davalarda ise yaratıcı niteliktedir⁶³. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK)⁶⁴ 2'nci kısım 1'inci bölümünde bu davalar sayılmıştır. HMK'nın 105'inci maddesinde, eda davası ile davalının bir şeyi vermeye, bir şeyi yapmaya veya bir şeyi yapmamaya mahkûm edilmesi talep edileceği belirtilmiştir. HMK'nın 106'ncı maddesinde, tespit davası ile bir hakkın veya hukuki ilişkinin varlığının veya yokluğunun, bir belgenin sahte olup olmadığının belirlenmesinin talep edileceği ifade edilmiştir. HMK'nın 108'inci maddesinde, inşai dava ile yeni bir hukuki durum yaratılmasının, hâlihazırdaki hukuki durumun içeriğinin değiştirilmesinin veya ortadan kaldırılmasının talep edilebileceği düzenlenmiştir.

Eda davası sonucunda verilen kararı davalı yerine getirmezse ilamlı icra yoluyla kararın yerine getirilmesinin sağlanması icap etmektedir. Tespit davası ile davalı bir şey yapmaya zorlanamamaktadır. İnşai davalar ise ancak HMK'da belirtilen durumlarda açılabilir⁶⁵. Bu davalar ile SYD vakıfları tarafından tesis edilen aylık başvurusunun reddi veya aylığın kesilmesi işlemlerinin iptal edilemeyeceği ortadadır. Çünkü bu dava türleri, SYD vakfının kararının iptal edilmesi ve SYD vakfı tarafından yeniden bir karar verilmesini sağlayacak nitelikte kararlar verilmesine imkân vermemektedir. Hukuk mahkemesi kararının SYD vakfının kararı yerine geçmeyeceği ve yargının, SYD vakfına işlem tesis etmesi veya tesis ettiği işlemi iptal etmesi yönünde emir veremeyeceği göz önünde bulundurulduğunda, aylığın kesilmesi ve aylık başvurusunun reddi işlemlerinin hukuk mahkemesindeki yargılamaya konu olması hukuki olarak elverişli değildir.

Vakıflara özgü davalar açısından görevli yargı yeri konusunu ele aldığımızda ise vakıf davalarında vakfın kuruluşu, tescili, denetimi, yönetimim değiştirilmesi, vakfın amacının değiştirilmesi, vakfın mallarının değiştirilmesi ve vakfın sona erdirilmesi konularında asliye hukuk mahkemeleri görevlidir⁶⁶. Bunun yanında, vakıflara ait taşınmazların kiralanması ile ilgili uyuşmazlıklarda sulh hukuk mahkemeleri görevlidir⁶⁷. Buna göre, SYD vakfı tarafından tesis edilen aylık başvurusunun reddi işlemine veya aylığın kesilmesi işlemine karşı açılacak davalarda adli yargının görevli olduğuna ilişkin

⁶¹ Danıştay, İDDK, T. 01.12.2016, E. 2016/834, K. 2016/3261.

⁶² İYUK'un itiraz başlıklı 45'inci maddesinin, 18.06.2014 tarihli 6545 sayılı Kanun'un 19'uncu maddesiyle değiştirilmeden önceki hali şu şekildedir: "İdare ve vergi mahkemelerinin; ... g) 1/7/1976 tarihli ve 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun ile 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu gereğince kamu kurum ve kuruluşları tarafından sosyal yardım amacıyla bağlanan aylık ve yapılan sosyal yardımlarla ilgili uygulamalardan, ... kaynaklanan uyuşmazlıklarla ilgili olarak verdikleri nihai kararlar ile tek hakimle verilen nihai kararlara, başka kanunlarda aksine hüküm bulursa dahi mahkemelerin bulunduğu yargı çevresindeki bölge idare mahkemesine itiraz edilebilir." (www.corpus.com.tr, E.T.: 18.12.2020).

⁶³ PEKCANITEZ, Hakan / ATALAY, Oğuz / ÖZEKES, Muhammet: *Medeni Usûl Hukuku Ders Kitabı*, 8. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020, s. 214.

⁶⁴ 04.02.2011 tarihli ve 27836 sayılı Resmî Gazete.

⁶⁵ PEKCANITEZ / ATALAY / ÖZEKES, s. 214-218.

⁶⁶ UYM, T. 08.07.2019, E. 2019/279, K. 2019/422 sayılı kararı sonrasında, Ankara 6. Asliye Hukuk Mahkemesi, T. 26.05.2021, E. 2021/426 sayılı kararı ile Çankaya Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı mütevellî heyetinin engelli aylığı başvurusunun reddi kararının tedbiren durdurulmasına karar vermiştir. Kanunlarda bu yönde düzenleme olmamasına rağmen, Ankara 6. Asliye Hukuk Mahkemesi, kendini engelli yardımcı konusunda, diğer bir ifade ile esas hakkında, görevli ve yetkili olarak kabul ederek HMK'nın 389'uncu ve 390'ıncı maddeleri uyarınca ihtiyati tedbir kararı vermiştir.

⁶⁷ EM, s. 42.

bir kanun hükmü bulunmamaktadır. Hâlbuki idari işlemlere ilişkin uyuşmazlıkların çözüm yeri ancak kanunla adli yargıya bırakılabilir⁶⁸.

İdarenin, idare hukuku kuralları çerçevesinde yaptığı işlem ve eylemlerden doğan davalar idari davalardır⁶⁹. İYUK'un "İdari Dava Türleri ve İdari Yargı Yetkisinin Sınırı" başlıklı 2'nci maddesinde idari dava türleri sayılmıştır. Buna göre iki tür idari dava bulunmakta olup bunlar iptal davası ve tam yargı davasıdır. Üçüncü tür idari dava olarak İYUK'ta idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar sayılsa da bu maddedeki "*tahkim yolu öngörülen imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar hariç, kamu hizmetlerinden birinin yürütülmesi için yapılan her türlü idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar*" şeklindeki tanım, bir dava türünü belirtmemektedir. Burada uyuşmazlığın kaynağını tanımlamaktadır. Bu nedenle idari davaları, iptal ve tam yargı davaları olarak iki çeşit olarak kabul edilmektedir⁷⁰.

İYUK'a göre tam yargı davası, idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan davalardır. Tam yargı davaları, idarenin bir işlemi veya eylemi ile zarara uğrayan kişilerce idari yargıda, idareye karşı açılan tazminat davaları olarak tanımlanabilir. Tam yargı davalarında bir hakkın geri verilmesine ilişkin talepler söz konusu olsa da uygulamada, genel olarak, tazminat talepleri tam yargı davalarına konu olmaktadır⁷¹.

2577 sayılı Kanun'da "*idari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılan davalar...*" olarak tanımlanan iptal davaları ile bir idari işlemin hukuka aykırılığının tespit edilerek idari yargı makamlarınca iptal edilmesi sağlanmaktadır⁷². Bu dava türü ile idarenin hukuka uygun davranması da teminat altına alınmaktadır⁷³.

SYD vakıfları tarafından tesis edilen aylık başvurusunun reddi ve aylığın kesilmesi işlemlerinin birer idari işlem olduğu ve bu işlemler ile hak sahiplerinin menfaatlerinin ihlâl edildiği göz önünde bulundurulduğunda, anılan işlemlerin idari yargıdaki iptal davasına konu olmaları gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Aylık başvurusunun reddi ve aylığın kesilmesi nedeniyle ortaya çıkan uyuşmazlık özel hukuk kurallarına göre çözümlenebiliyorsa adli yargı, idare hukuku kurallarına göre çözümlenebiliyorsa idari yargı görevlidir⁷⁴.

İYUK'un 28'inci maddesinin 1'inci fıkrasındaki "*Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez.*" hükmü uyarınca ilgili SYD vakfı, gecikmeksizin davacı hakkında idare mahkemesi kararına uygun olarak yeniden işlem tesis etmek zorunda kalacaktır. Adli yargı yerleri tarafından verilen kararlar için bu tür ayrıntılı bir düzenleme bulunmamaktadır. Anayasa'nın 138'inci maddesi gereğince her türlü mahkeme kararının idarelerin yerine getirmesi zorunluluk olsa da çoğu zaman iptal edilen işlemin yerine yenisinin yapılmasının gerekli olması ve bunun yapılmaması sebebiyle davacının talebinin tam olarak yerine getirilmemesi söz konusudur⁷⁵. İYUK'taki bu düzenleme ile davacının hakları daha sıkı korunmuştur.

⁶⁸ SANCAKDAR / US / KASAPOĞLU TURHAN / ÖNÜT, s. 366.

⁶⁹ TAN, Turgut: *İdare Hukuku*, 2. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2013, s. 743.

⁷⁰ AKYILMAZ, Bahtiyar / SEZGİNER, Murat / KAYA, Cemil: *Türk İdari Yargılama Hukuku*, Savaş Yayınevi, Ankara, 2018, (*Türk İdari Yargılama Hukuku*), s. 170; CANDAN, s. 207.

⁷¹ CANDAN, s. 150.

⁷² GÖZLER / KAPLAN, s. 827.

⁷³ TAN, s. 996.

⁷⁴ AUBY, Hean-Marie / DRAGO, Roland: *Traité de Contentieux Administratif*, LGDJ, 2. Cilt, 6. Baskı, 1975, s. 333-334'ten aktaran GÖZLER / KAPLAN, s. 820.

⁷⁵ CANDAN, s. 710.

İYUK'un 20'nci maddesinin 1'inci fıkrasında “*Danıştay, bölge idare mahkemeleri ile idare ve vergi mahkemeleri, bakmakta oldukları davalara ait her türlü incelemeyi kendiliğinden yapar.*” denilerek idari davalarda re’sen araştırma ilkesinin uygulanacağı ifade edilmiştir. Buna ek olarak, İYUK'un 16'ncı maddesinin 5'inci fıkrasındaki “*Davalara ilişkin işlem dosyalarının aslı veya onaylı örneği idarenin savunması ile birlikte, Danıştay veya ilgili mahkeme başkanlığına gönderilir.*” hükmü nedeniyle vakıf tarafından mahkemeye konu ile ilgili tüm bilgi ve belgeler gönderilecektir. Bu şekilde, davaya konu uyuşmazlıkla ilgili tarafların mahkemeye bilgi ve belge getirmemesi veya eksik getirmesinden kaynaklanan sorunlar, resen araştırma ilkesinin geçerli olmadığı adli yargı davalarına göre çok daha az yaşanmaktadır⁷⁶.

2022 sayılı Kanun'dan kaynaklanan uyuşmazlıklarının adli yargıda görülecek olmasının bir diğer sakıncası ise adli yargının talep ile bağlı olması ve tarafların mahkemeye süresi içinde sunacağı delillere göre karar vermek zorunda olmasıdır. Hukuk yargılamasındaki teksif ilkesine göre taraflar; iddia, savunma ve delillerini belirli bir süre içerisinde sunabilir. Bu sürenin geçmesinden sonra sunulan dava malzemeleri mahkeme tarafından dikkate alınmaz. Taraflarca getirilme ilkesinin sonucu olarak da adli yargı hâkimi, tarafların getirdiği vakalar dışında vakaları ele alamaz, getirilmeyen vakaları hatırlatamaz, kişisel bilgisini kullanamaz, tarafların getirdiği deliller dışında delile dayanarak karar veremez⁷⁷.

Adli yargıda re’sen araştırma ilkesi de sınırlı olarak kullanılmaktadır. Ancak HMK'nın 385'inci maddesinin 2'nci fıkrası uyarınca hukuk davalarında re’sen araştırma ilkesi, genel olarak çekişmesiz yargıda uygulanmaktadır⁷⁸. Buna karşın, 2022 sayılı Kanun kapsamında aylık bağlanan kişilerin muhtaç ve yaşlı vatandaşlar ile muhtaç ve engelli vatandaşlar olduğu dikkate alındığında, delillerin taraflarca getirilmesi ilkesi⁷⁹ ile teksif ilkesinin egemen olduğu adli yargı yerine, re’sen araştırma ilkesinin uygulandığı idari yargıda davanın görülmesi, uyuşmazlığın hakkaniyete uygun bir biçimde çözümlenmesi için daha elverişlidir.

Vakıflar tarafından tesis edilen işlemler hakkındaki Uyuşmazlık Mahkemesinin ve Danıştayın eski tarihli kararları daha isabetlidir. Uyuşmazlık Mahkemesi, tesis edilen idari işlem açısından yapılan değerlendirmede Adalet Teşkilatını Güçlendirme Vakfını idari makam kavramı içinde kabul ederek vakfın davalı idare olmasına karar vermiştir⁸⁰. Danıştay 5. Dairesi “*Adalet Teşkilatını Güçlendirme Vakfı'nın Medeni Kanun hükümlerine göre kurulmuş bir özel hukuk tüzel kişisi olması, tümü merkezi idarenin üst düzey kamu görevlilerinden oluşan Vakıf Yönetim Kurulunca idari usul ve esaslara göre tesis edilen işlemin idari niteliğini ortadan kaldırmaz.*” şeklindeki kararı ile Uyuşmazlık Mahkemesinin kararı doğrultusunda karar vermiştir⁸¹. Bu kararda, Adalet Teşkilatını Güçlendirme Vakfının idari işlem tesis etme yetkisi verilen bir özel hukuk tüzel kişisi olduğu belirtilerek, idari işlem tesis edebilmesi nedeniyle davalı idare olduğu belirtilmiştir.

Bir diğer dava ise Türk Diyanet Vakfı ile ilgidir. Bu davada Danıştay 5. Dairesi “*Türkiye Diyanet Vakfının Medeni Kanun hükümlerine göre kurulmuş bir özel hukuk tüzel kişisi olması, tümü merkezi idarenin üst düzey kamu görevlilerinden oluşan Vakıf Yönetim Kurulunca idari usul ve esaslara göre tesis edilen işlemin idari niteliğini ortadan kaldırmaz.*” şeklinde karar vermiştir⁸². Özetle, Uyuşmazlık Mahkemesinin ve Danıştayın önceki kararlarının daha isabetli olduğu anlaşılmaktadır.

⁷⁶ AKYILMAZ / SEZGİNER / KAYA: *Türk İdari Yargılama Hukuku*, s. 31.

⁷⁷ PEKCANITEZ / ATALAY / ÖZEKES, s. 186-187.

⁷⁸ TANRIVER, Süha: *Medeni Usûl Hukuku, Cilt 1, 2*. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018, s. 373.

⁷⁹ HMK'nın, “Taraflarca Getirilme İlkesi” başlıklı 25'inci maddesinde “(1) Kanunda öngörülen istisnalar dışında, hâkim, iki taraftan birinin söylemediği şeyi veya vakaları kendiliğinden dikkate alamaz ve onları hatırlatabilecek davranışlarda dahi bulunamaz. (2) Kanunla belirtilen durumlar dışında, hâkim, kendiliğinden delil toplayamaz.” denilmektedir.

⁸⁰ UYM, T. 03.05.1999, E. 1999/1, K. 1999/11.

⁸¹ Danıştay, 5.D., T. 17.05.2000, E. 2000/476, K. 2000/1516.

⁸² Danıştay, 5.D., T. 01.04.2003, E. 2000/624, K. 2003/1085.

Konuyu yine bir Danıştay kararı ile özetleyecek olursak bir tüzel kişinin özel hukuk hükümlerine tabi olduğunun hükme bağlanmış olması, bu tüzel kişi tarafından tesis edilen işlemlerin idari işlem olma niteliğini ortadan kaldırmaz⁸³.

V. SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARININ, AYLIK BAŞVURUSUNUN REDDİ VE AYLIĞIN KESİLMESİ İŞLEMLERİNİN İPTAL DAVALARINDA DAVALI İDARE

İdari davalarda husumetin idari işlemi tesis eden veya idari eylemi yapan idareye yöneltilmesi gerekmektedir⁸⁴. İdari davaların doğru hasımla görülmesi, sağlıklı ve adil bir yargılama yapılmasını, doğru karar verilmesini etkiler. Buna ek olarak doğru hasmın tespit edilmesi, savunma hakkı ve mahkemenin kararının uygulanması açısından da oldukça önemlidir⁸⁵. Ayrıca davada husumetin yanlış idareye yöneltilmesi halinde uyuşmazlığa konu işlemi tesis etmeyen idare, gereksiz yargılama süreci ile meşgul olacaktır. İşlemi tesis eden gerçek hasım olan idare ise yargılama sürecindeki işlemleri yapma imkânı bulamayacak ve taraf olamadığı için tesis ettiği işlem ile ilgili davada savuna yapamayacaktır⁸⁶.

İYUK'un 31'inci maddesinde husumet konusunda HMK'ya atıf yapılmadığı için kamu tüzel kişiliğine sahip olmayan idareler de idari yargı tarafından davalı olarak kabul edilmektedir. Bu durumda, iptal davalarında davalı idarenin uyuşmazlık konusu idari işlemi kesin⁸⁷ olarak tesis eden idare olması yeterlidir⁸⁸.

2022 sayılı Kanun'da, kamu gücü kullanma yetkisi verilen iki otorite bulunmaktadır. Bunlar, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve SYD vakıflarıdır. Bakanlık, ödemeleri doğrudan ilgililerin hesaplarına yaparken, aylık başvurusunun reddi veya aylığın kesilmesine ilişkin SYD vakıfları tarafından verilen kararları iptal edememekte ve değiştirememektedir.

A. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının Engelli ve Yaşlı Aylıkları ile İlgili Görevleri ve Yetkileri

2022 sayılı Kanun ile Yönetmelik hükümleri birlikte dikkate alındığında, Bakanlığın aylık işlemleri ile ilgili görevlerini beş başlık altında toplamak mümkündür.

- Aylıkların Ödenmesi: Aylıklar, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından belirlenecek ödeme gün ve dönemlerinde peşin olarak ödenir (2022 sayılı Kanun m. 3/2).
- Aylık Başvurusunda Bulunanlar veya Aylık Almaya Hak Kazananlar ile İlgili Bilgi ve Belge İsteme: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile SYD vakıfları, gerektiğinde, başvuranların ve bunlara nafaka ödeme sorumluluğu bulunanların gelir, servet ve yaşam standartları hakkında araştırma yapmaya ve yaptırmaya, kamu ve özel kişilerden bilgi ve belge istemeye yetkilidir (2022 sayılı Kanun m. 8).
- Uygulama Yönetmeliğini Yayımlama: 2022 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesine göre, aylığa hak kazanma süreci ile aylığın ödenmesi sürecine dair kurallar ile bu süreçlerde kabul edilecek belgelere ilişkin bilgiler, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle düzenlenir.

⁸³ ÇAĞLAYAN, Ramazan: *İdare Hukuku Dersleri*, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015, s. 420. Söz konusu, Danıştay kararı (10.D., T. 17.06.1991, E. 1991/1149, K. 1991/2286), Türkiye Futbol Federasyonu ile ilgilidir.

⁸⁴ GÜNDÜZ, Fatma Ebru: *İdari Davalarda Ehliyet ve Husumet*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016, s. 222.

⁸⁵ AKYILMAZ / SEZGİNER / KAYA, *Türk İdari Yargılama Hukuku*, s. 371.

⁸⁶ GÜNDÜZ, s. 223.

⁸⁷ YILMAZ, Dilşat: "Türk İdare Hukuku'nda İdari İşlemin 'Kesin'liği Üzerine Bir Değerlendirme: 'Kime Göre?', 'Ne İçin?' Kesinlik", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2017, Cilt 21, Sayı 2, s. 109. "Kesinlik" idari işlemin idari usul sürecinin tamamlanarak, idarenin iradesinin ortaya çıkmasıdır. SEZGİNER, Murat: *İptal Davasının Uygulanması Bakımından Ayrılabilir İşlem Kuramı*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2000, s. 46; ERKUT, s. 120.

⁸⁸ GÜNDÜZ, s. 240; AKYILMAZ / SEZGİNER / KAYA, *Türk İdari Yargılama Hukuku*, s. 374; TAN, s. 997.

- Fazla ve Yersiz Ödenen Aylıkların Takip ve Tahsil Etme: Yönetmelik'in 16'ncı maddesine göre, aylığa hak kazanmak üzere düzenlenen belgelerin gerçeğe uymadığı tespit edildiği takdirde ödenmiş olan aylıklar için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından borç tahakkuk ettirilerek takip ve tahsili sağlanır. Hak sahibinden tahsili imkânının kalmadığı durumlarda, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından tahakkuk edilen borç, aylığın ödenmesinde kasıt, kusur veya ihmali olduğu tespit edilenlerden müteselsilen tahsil edilir.
- 2022 Sayılı Kanun Kapsamındaki İşlemleri Denetleme: Yönetmelik'in 17'nci maddesinin 4'üncü fıkrasına göre, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Denetim Hizmetleri Başkanlığı tarafından her yıl, 2022 sayılı Kanun kapsamında yapılan ödemelere ilişkin olarak, ödeme türü, hak sahiplerinin ağırlıklı olduğu ikamet bölgeleri, sistemin sağladığı güvenlik dereceleri ve benzeri ölçütler üzerinden yapacağı risk değerlendirme sonuçlarına göre ve örneklem metoduyla belirlediği hak sahiplerinin durumunu inceler ve sonuçlarını, uygulamaya yönelik önerileri içeren raporu hazırlar. Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü, bu raporda yer verilen ve uygulamada tespit ettiği diğer yaygın uygulama hatalarını her yıl SYD vakıflarına yazılı olarak bildirir.

B. Engelli ve Yaşlı Aylıkları ile İlgili Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Görev ve Yetkilerinin Karşılaştırılması

Mevzuat hükümleri incelendiğinde, SYD vakıfları tarafından tesis edilen aylık başvurusunun reddi işlemi ile aylığın kesilmesi işleminde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile ilgili bir onay veya imza süreci bulunmadığı; diğer bir ifade idari usul sürecinde Bakanlığın yer almadığı anlaşılmaktadır. SYD vakıfları tarafından muhtaç olmama gerekçesiyle veya 2022 sayılı Kanun'daki şartlara aykırılık nedeniyle başvurusunun reddi kararı verilmesi halinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının doğrudan aylık bağlamasını mümkün değildir. Buna ek olarak, anılan Bakanlığın, muhtaçlık kararı vermesi de söz konusu değildir.

Aylık başvurusunun reddi işleminden farklı olarak aylığın kesilmesi işleminde, 2022 sayılı Kanun'un 8'inci maddesinin 2'nci fıkrası ile Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı da yetkilendirilmiş olduğundan, Bakanlık tarafından tesis edilen aylığın kesilmesi işlemlerine karşı açılacak iptal davalarının Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı husumetiyle görülmesi gerekmektedir.

Bir kanun hükmü ile kamu hizmeti yürütme yetkisi ile yetkilendirilen özel hukuk tüzel kişilerinin de kamuya ait yetkilerle idari işlem yapabilmektedir. İptal davalarında davalı idare, ilgililerin menfaatini ihlâl eden işlemi tesis eden idaredir⁸⁹. Bu hususlar birlikte göz önünde bulundurulduğunda, aylık başvurusunun reddi işlemi ile SYD vakıfları tarafından tesis edilen aylığın kesilmesi işlemlerinin iptali amacıyla idari yargıda açılacak davanın, ilgili SYD vakfı husumetiyle görülmesi gerekmektedir.

İdari yargı yerleri, davalı idare olarak Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı⁹⁰, valilik, kaymakamlık ve ilgili SYD vakfına husumeti yöneltmekte ve birbirinden farklı kararlar vermeye devam etmektedirler⁹¹.

⁸⁹ AKYILMAZ / SEZGİNER / KAYA, *Türk İdari Yargılama Hukuku*, s. 374.

⁹⁰ Eski isimle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.

⁹¹ Bursa 4. İdare Mahkemesi, T. 01.10.2019, E. 2019/244, K. 2019/62 sayılı kararına konu davayı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı husumetiyle görmüş ve Orhangazi SYD Vakfının işleminin iptali amacıyla açılan davanın görev yönünden reddine karar vermiştir. Konya 2. İdare Mahkemesi, T. 09.10.2019, E. 2018/1539, K. 2019/1170 sayılı kararına konu davayı, Beyşehir SYD Vakfı husumetiyle görmüş ve dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir. Samsun 2. İdare Mahkemesi, T. 10.10.2018, E. 2018/1539, K. 2019/1170 sayılı kararına konu davayı, Vezirköprü SYD Vakfı husumetiyle görmüş ve davanın görev yönünden reddine karar vermiştir. Tokat İdare Mahkemesi, T. 26.11.2020, E. 2020/617, K. 2020/818 sayılı kararına konu davayı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Niksar Kaymakamlığı husumetiyle görmüş ve Niksar SYD Vakfının işleminin iptali amacıyla açılan davanın görev yönünden reddine karar vermiştir. İstanbul 3. İdare Mahkemesi, T. 23.11.2018, E. 2018/1213, K. 2018/1911 sayılı kararına konu davayı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı husumetiyle görmüş ve Zeytinburnu SYD Vakfının işleminin iptali amacıyla açılan davada, işlemin iptaline karar vermiştir. Bakanlığın yaptığı istinaf üzerine, İstanbul BİM, 8. İDD., T. 17.09.2019, E. 2019/476, K. 2019/940 sayılı kararı ile davanın ehliyet yönünden reddine karar vermiştir. Husumet itirazı hakkında İstanbul 3. İdare Mahkemesi ve İstanbul BİM, 8. İDD. değerlendirme yapmamıştır. İstanbul 12. İdare Mahkemesi, T. 23.02.2018, E. 2017/1114, K. 2018/345 sayılı kararına konu davayı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı husumetiyle görmüş ve Zeytinburnu SYD Vakfının işleminin iptali amacıyla açılan davada, işlemin iptaline karar vermiştir. Bakanlığın yaptığı istinaf üzerine, İstanbul BİM, 8. İDD., T. 02.10.2018, E. 2018/1310, K. 2018/1378 sayılı kararı ile davanın reddine karar vermiştir.

SONUÇ

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından, 2022 sayılı Kanun kapsamında, 2019 yılı itibarıyla 1.543.540 kişiye engelli, engelli yakını ve yaşlı aylığı ödenmektedir. Bu aylıkların başvuruları SYD vakıflarına yapılmaktadır.

2022 sayılı Kanun'un verdiği yetkiyle SYD vakıfları tarafından aylık başvuruları alınmakta, başvuruların muhtaç olup olmadığı incelenmekte ve başvuruların kabulüne karar verilmektedir. Başvuruları kabul edilip muhtaç olduğuna karar verilenlere Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından aylıklar ödenmektedir. Buna karşın, engelli ve yaşlı aylığı başvurularının çeşitli sebeplerle SYD vakıfları tarafından reddedilmesi neticesinde ilgililer, başvurunun reddi kararına karşı bu kararı veren SYD vakfına itiraz edebilmekte ve itiraz sonucunda verilen karar ile bu itirazlar hakkında nihai karar verilmektedir. Diğer bir ifadeyle aylık başvurusunun reddine karşı SYD vakfına yapılan itirazın reddedilmesi ile idari süreç sona ermektedir.

SYD vakıfları tarafından, engelli ve yaşlı aylığı alanlar hakkında inceleme yapılarak aylık alma şartlarını kaybedenlerin aylıkları kesilmektedir. Yine aynı şekilde, SYD vakıflarının aylığın kesilmesi yönündeki kararlarına karşı, kararı veren vakfa itiraz edilmesi mümkün olup itiraz sonunda verilen kararlar kesindir.

Aylık başvurusunun reddi kararları ile aylığın kesilmesi kararları, ilgililerin menfaatlerini ihlâl eden, tek taraflı ve icrai nitelikli işlemlerdir. İdari işlemin özellikleri ve unsurları dikkate alındığında, bu işlemler idare hukuku alanında tesis edilmiş ve iptal davasına konu olabilecek idari işlemlerdir.

Gerek Danıştay gerekse Uyuşmazlık Mahkemesi, bu işlemlerin bir özel hukuk tüzel kişisi tarafından tesis edilmesini, bir başka deyişle idari makamlarca tesis edilmemesini, esas olarak davalının ilgili SYD vakfi olduğuna karar vermektedir. Yine aynı gerekçe ile görevli yargı yerinin de adli yargı olduğu belirtilmektedir.

Hâlbuki SYD vakıfları, 2022 sayılı Kanun ile yetkilendirilmiş olup 2022 sayılı Kanun ve Yönetmelik çerçevesinde kamu hukuku alanında faaliyette bulunmaları nedeniyle idari işlem tesis edebilmektedir. Bu nedenle geniş anlamda idare kavramı içerisinde kabul edilmeleri hukuka uygun bir yaklaşımdır. Ayrıca bir özel hukuk tüzel kişisinin kamu hukuku alanında faaliyette bulunması durumunda, tesis edilen işlemlerin idari yargı alanı dışında kabul edilmesinin idarenin değil, idari işlemin yargılandığı esasına aykırılık teşkil etmektedir.

UYM'nin, "... vakıfların Medeni Kanun hükümlerine tabi olarak kurulup faaliyette bulunmalarının öngörülmesi nedeniyle ile dava konusu işlemin kamu gücü kullanılmak suretiyle tesis edildiğinin kabulünün mümkün bulunmadığı" yönündeki kararı, 2022 sayılı Kanun kapsamında değerlendirildiğinde, idare hukuku esaslarına uygun değildir. SYD vakıfları tarafından ilgililerin aylığının kesilmesi ve aylık başvurularının reddedilmesi sonucunda, 2022 sayılı Kanun'un verdiği yetkiyle kamu gücü kullanılmış ve hak sahiplerinin menfaatleri ihlâl edilmiş olmaktadır. Aylık başvurusunun reddi ile aylığın kesilmesi işlemlerinin kamu gücüne dayanmadığı iddiası aynı zamanda bu işlemlerin özel hukuk kurallarına göre yapıldığı anlamına gelmektedir ki açıklandığı üzere bu işlemler, kamu hukuku çerçevesinde, işlemleri tesis edenlerin iradesinden bağımsız olarak mevzuatın belirlediği şekilde yapılmaktadır.

UYM'nin bu yaklaşımı nedeniyle, 2022 sayılı Kanun kapsamındaki idari işlemlerinden kaynaklanan uyuşmazlıkların adli yargıda görülmesi, davacılar için hak kayıplarına neden olabilecektir. Çünkü idari yargıda uygulanan re'sen araştırma ilkesinin ve idare tarafından idari işlem dosyasının mahke-

tir. Husumet itirazı hakkında İstanbul 12. İdare Mahkemesi ve İstanbul BİM, 8. İDD. değerlendirme yapmamıştır. Son olarak, Ankara 6. İdare Mahkemesi, T. 14.09.2021, E. 2021/1207 sayılı görevlilik kararına konu davayı, Yenimahalle Kaymakamlığı ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı husumetiyle görmüş ve Yenimahalle SYD Vakfının işleminin iptali amacıyla açılan davada, görev itirazını reddederek görevlilik kararı vermiştir.

meye sunulması zorunluluğunun adli yargıdaki hukuk davalarında olmaması, elinde yeterli delil olmayan davacıların aleyhine bir durumun ortaya çıkmasına neden olabilecektir. Bu uyuşmazlıklarda, adli yargının görevli olduğunun kabulü halinde mahkeme kararlarının yerine getirilmesi ayrı bir sorun olarak ortaya çıkacaktır. Adli yargı yerinin kararı, delil niteliğinde bir belge olarak kalacak ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının aylık ödemesi için 2022 sayılı Kanun uyarınca ilgili SYD vakfının kararı aranmaya devam edilecektir.

Bir buçuk milyondan fazla kişi 2022 sayılı Kanun kapsamında engelli, engelli yakını ve yaşlı aylığı almaktadır ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından, aylık alanların sayısının her yıl artacağı öngörülmektedir. Bu durum, aylıklar ile ilgili uyuşmazlıkların hangi yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği konusunu daha da önemli hale getirmektedir. Bu çerçevede, aylık başvurunun reddi ile aylıkların kesilmesi kararlarından doğan uyuşmazlıkların, idari yargıda açılacak bir iptal davası ile bu işlemi tesis eden otorite sıfatıyla ilgili SYD vakfı veya aylığın kesilmesi işleminin Bakanlık tarafından yapıldığı durumlarda Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı husumetiyle çözümlenmesinin hukuka en uygun yöntem olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2021 Yılı Performans Programı, 2021, s. 131-132. (<https://www.aile.gov.tr/media/72689/acshb-2021-yili-performans-programi.pdf>, E.T.: 21.11.2021).
- AKİPEK, Jale / AKINTÜRK, Turgut / ATEŞ, Derya: *Türk Medeni Hukuku, 1. Cilt*, 16. Baskı, Beta Basım Yayın, İstanbul, 2020.
- AKYILMAZ, Bahtiyar / SEZGİNER, Murat / KAYA, Cemil: *Türk İdare Hukuku*, 9. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2018 (Türk İdare Hukuku).
- AKYILMAZ, Bahtiyar / SEZGİNER, Murat / KAYA, Cemil: *Türk İdari Yargılama Hukuku*, Savaş Yayınevi, Ankara, 2018 (Türk İdari Yargılama Hukuku).
- ATAY, Ender Ethem: *İdare Hukuku*, 6. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2018.
- AYKUL, Ömer: *Yeni Vakıflar Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013.
- CANDAN, Turgut: *Açıklamalı İdari Yargılama Usûlü Kanunu*, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012.
- ÇAĞLAYAN, Ramazan: *İdare Hukuku Dersleri*, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015.
- EM, Ali: *Türk Hukuk Sisteminde Vakıflar*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2006.
- ERKUT, Celal: *İptal Davasının Konusunu Oluşturma Bakımından İdari İşlemin Kimliği*, Danıştay Matbaası, Ankara, 2015.
- GÖZLER, Kemal / KAPLAN, Gürsel: *İdare Hukuku Dersleri*, 18. Baskı, Ekin Kitabevi, Bursa, 2016.
- GÜNDÜZ, Fatma Ebru: *İdari Davalarda Ehliyet ve Husumet*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016.
- İSBİR, Kevser Begüm: *Kamu Tüzel Kişiliği*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2017.
- OĞUZMAN, Kemal / SELİÇİ, Özer / OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe: *Kişiler Hukuku Gerçek ve Tüzel Kişiler*, 17. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2018.
- ÖĞÜZ, Mehmet Tufan: *Türk Hukukunda Vakıf Tüzel Kişiliğinin Hukuki Esasları*, Beşir Kitabevi, İstanbul, 2007.
- SANCAKDAR, Oğuz / US, Ender / KASAPOĞLU TURHAN, Mine / ÖNÜT, Lale Burcu: *İdare Hukuku Teorik Çalışma Kitabı*, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015.
- SEROZAN, Rona: *Medeni Hukuk Genel Bölüm Kişiler Hukuku*, 8. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2018.
- SEZGİNER, Murat: *İptal Davasının Uygulanması Bakımından Ayrılabilir İşlem Kuramı*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2000.
- PEKCANITEZ, Hakan / ATALAY, Oğuz / ÖZEKES, Muhammet: *Medeni Usûl Hukuku Ders Kitabı*, 8. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020.
- TAN, Turgut: *İdare Hukuku*, 2. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2013.
- TANRIVER, Süha: *Medeni Usûl Hukuku, Cilt 1*, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018.
- YILMAZ, Dilşat: *İdari İşlemin İcrailik Özelliği*, Astana Yayınları, Ankara, 2014 (İcrailik Özelliği).
- YILMAZ, Dilşat: “Türk İdare Hukuku’nda İdari İşlemin “Kesin”liği Üzerine Bir Değerlendirme: “Kime Göre?”, “Ne İçin?” Kesinlik”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2017, Cilt 21, Sayı 2, s. 105-154.